

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Директори Институти иқтисодиёт ва
таҳқиқи системавии рушди кишоварзии
Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон
академик Пиризода Ҷ.С.

«20» : 02 2026с.

ХУЛОСАИ

Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии
Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон

Диссертатсияи Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ дар мавзуи «Мукаммалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)» барои дарёфти дараҷаи доктори фалсафа PhD аз рӯи ихтисоси 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит (6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит) дар шӯбаи омӯзиши равандҳои кластеркунӣ дар комплекси агросаноатии Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Дар чараёни иҷрои диссертатсия Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ докторанти (PhD) шӯбаи омӯзиши равандҳои кластеркунӣ дар комплекси агросаноатии Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Тоҷикистон буда, таҳқиқотҳои илмиро оид ба омӯзиши пурраи мавзӯи рисолаи илмӣ соли 2023 оғоз намудааст.

Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ соли таваллудаш 04.06.1995, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Соли 2013 ба факултаи Иқтисодиёт ва идоракунӣ дар соҳаи маорифи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дохил шуда, соли 2020 Донишгоҳи мазкурро аз рӯи ихтисоси баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит дар соҳаи маориф дар зинаи бакалаврӣ хатм намудааст.

Соли 2020 ба факултаи баҳисобгирӣ ва иқтисодии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба шӯбаи магистратура дар ихтисоси баҳисобгирии бухгалтерӣ, таҳлил ва аудит дохил шуда, соли 2022 донишгоҳи мазкурро бо гирифтани ихтисоси магистр хатм намудааст.

Номбурда соли 2023 тибқи фармоиши Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон таҳти №77 аз 29.09.2023 ба докторантура PhD аз рӯи ихтисоси 6D050800 – баҳисобгирӣ ва аудити Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи ситемавии рушди кишоварзии АИКТ дохил шуда, соли 2026 хатм хоҳад кард.

Солҳои 2020-2021 дар МДТ Коллеҷи информатика ва техникаи компютери ш. Душанбе дар вазифаи мудири бахши ташкилӣ-тарбиявӣ ва кор бо ҷавонон.

Соли 2021 дар МДТ Коллеҷи информатика ва техникаи компютери ш. Душанбе дар вазифаи эдвайзери факултаи баҳисобгирӣ ва иқтисодӣ.

Солҳои 2021-2023 дар МДТ Коллеҷи информатика ва техникаи компютери ш. Душанбе дар вазифаи декани факултети баҳисобгирӣ ва иқтисодӣ.

Солҳои 2023-2024 дар МДТ Коллеҷи информатика ва техникаи компютери ш. Душанбе дар вазифаи сардори раёсати таълим.

Соли 2024 дар МДТ Литсеи касбии хизмат ва туризми ш. Душанбе дар вазифаи муовини директор оид ба корҳои таълимӣ-тарбиявӣ.

Аз соли 2024 то ин ҷониб дар МДТ Коллеҷи муҳандисию омӯзгории ш. Душанбе дар вазифаи декани факултети технология ва иқтисодиёти рақамӣ фаъолияти менатӣ намуда истодааст

Махмадуллои Р.М. рисолаи илмӣ худро дар мавзӯи «Мукамалгардонии низоми баҳисобгирӣ идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа PhD аз рӯи ихтисос таҳти роҳбарии доктор (PhD) Сайфиддинзода С.С. (протоколи Шурои олимон №9 аз 31 октябри соли 2023 тасдиқ гардида, тибқи протоколи Шурои олимон №8 аз 27.08.2025 ба мавзӯи диссертатсионӣ тағйирот дароварда, роҳбари илмӣ иваз карда шуд) иҷро намудааст.

Роҳбари илмӣ унвончу – доктор (PhD), ходими калони илмӣ Институти илмӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон Сайфиддинзода С.С.

Дар рафти маҷлис мутахассисони зерин аз Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон, ки дар наздаш шурои диссертатсионӣ таъсис дода шудааст, иштирок намуданд:

1. Сайфиддинзода С.С. – доктор (PhD), котиби Шурои диссертатсионӣ 6D. КОА – 100 назди Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон;
2. Обидзода Ф.С. – д.и.и., аъзои Шурои диссертатсионӣ 6D. КОА – 100

- назди Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон;
3. Хочаев П.Д. – д.и.и., аъзои Шурои диссертатсионӣ 6D. КОА – 100 назди Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон;
4. Сафозода А.К. - д.и.и., аъзои Шурои диссертатсионӣ 6D. КОА – 100 назди Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон;

Мутобиқати ихтисос ва номи мавзӯ ба шиносномаи ихтисос ва муҳтавои диссертатсия.

Диссертатсияи Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ дар мавзӯи «Мукамалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа PhD аз рӯи ихтисоси 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит (6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит) мувофиқат мекунад.

Натиҷаҳои аз ҷониби муаллиф дар таҳқиқот бадастовардашуда ба бандҳои шиносномаи ихтисоси зикршуда мутобиқат мекунад. Натиҷаҳои диссертатсия дорои аҳамияти баланди илмӣ амалӣ буда, ба рушди илмӣ иқтисодӣ саҳм хоҳад гузошт.

Мубрамӣ ва зарурати баргузории таҳқиқот.

Дар даҳсолаҳои охир рушди иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар ба баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳо ва таҳкими рақобатпазирии бахшҳои воқеии иқтисодиёт вобаста гардидааст. Зарурати баланд бардоштани сифати идоракунӣ фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ ба яке аз омилҳои асосии таъмини рушди устувори иқтисодӣ табдил ёфт. Таҷрибаи давлатҳои дорои иқтисоди пешрафта нишон медиҳанд, ки афзоиши ҳаҷми истеҳсолот ва ноил шудан ба натиҷаҳои устувори молиявӣ танҳо аз ҳисоби зиёд намудани захираҳо имконпазир набуда, пеш аз ҳама, аз сатҳи ташкил ва самаранокии низоми идоракунӣ вобастагӣ дорад. Бо таваҷҷуҳ ба ин масъалаи таъмини роҳбарияти корхонаҳо бо иттилооти воқеӣ ва таҳлилшуда аҳамияти махсус пайдо кардааст.

Дар сохтори иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон комплекси агросаноатӣ яке аз бахшҳои калидӣ ба ҳисоб меравад. Ин омил боиси он гардидааст, ки рушди комплекси агросаноатӣ, ҳамчун яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иқтисодии давлат муайян гардида, дар санадҳои стратегии миллӣ ва паёмҳои Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пайваستا мавриди таваҷҷуҳ қарор дорад.

Дар баробари ин, вусъати истифодаи технологияҳои рақамӣ бо

таваччуҳ ба густариши муносибатҳои кооператсионӣ ва зарурати баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳо муносибатҳои нави идоракуниро дар КАС тақозо менамоянд. Дар чунин шароит қабули қарорҳои асоснок бо назардошти истифодаи маълумоти таҳлилшуда, муқоисашаванда ва мутобиқ ба ҳадафҳои стратегӣ ниёз дорад.

Дар амалияи фаъолият қисми зиёди корхонаҳои комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз ҷумла вилояти Хатлон, низоми баҳисобгирӣ ҳанӯз бештар ба иҷрои талаботи ҳисоботи молиявӣ ва андозбандӣ равона гардидааст. Дар аксари мавридҳо масъалаҳои вобаста ба баҳисобгирии идоракунӣ, ташкили марказҳои масъулият, буҷеткунонӣ, таҳлили инҳирофҳо, арзёбии самаранокии истифодаи захираҳо ва ташаккули ҳисоботи дохилии идоракунӣ ба таври зарурӣ татбиқ нашудаанд. Ин ҳолат имконияти назорати ғаврии хароҷот, баҳодиҳии воқеии натиҷаҳои фаъолияти воҳидҳои сохторӣ ва қабули қарорҳои иқтисодии асоснокро мушкул менамояд.

Маҳз ҳамин омилҳо аҳамияти илмӣ ва амалии таҳқиқоти мазкурро муайян намуда, зарурати таҳияи равишҳои нави тақмили низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатиро дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ асоснок менамоянд.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ, мақсад, вазифаҳо, мазмун ва натиҷаҳои диссертатсия ба Шиносномаи ихтисоси 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит (6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит) мутобиқат менамоянд. Аз ҷумла, таҳқиқот ба бандҳои 1.3. «Асосҳои методологӣ ва вазифагузориҳои мақсадноки баҳисобгирии муҳосибӣ»; 1.7. «Баҳисобгирии муҳосибӣ (молиявӣ, идоракунӣ, андозӣ, корпоративӣ ва ғайра) дар корхонаҳои шаклҳои ташкилию ҳуқуқияшон гуногун, ҳамаи соҳаҳо ва сатҳҳо»; 1.8. «Вижагии ташаккули ҳисоботи муҳосибӣ (молиявӣ, идоракунӣ, андозӣ, корпоративӣ ва ғайра) дар соҳаҳо, минтақаҳо ва дигар бахшҳои фаъолияти хоҷагидорӣ» мувофиқ мебошад.

Алоқамандии мавзӯи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки рушди илм, техника ва технология дар ҷумҳурӣ. Диссертатсия дар доираи татбиқи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давра то соли 2030, Барномаи «Рушди низоми агроозуқаворӣ ва кишоварзӣ устувор барои давраи то соли 2030» ва бо самтҳои афзалиятноки сиёсат иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи рушди комплекси агросаноатӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ, рақамикунории иқтисодиёт баланд бардоштани самаранокии фаъолияти субъектҳои хоҷагидо

таҳия ва робитаи мустақим дорад. Инчунин, диссертатсия мувофиқи нақшаи илмӣ-таҳқиқотии лоиҳаи «Таҳияи механизми иқтисодию иҷтимоии ташаккули инфрасохтори деҳот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2021-2025» РКД 0121ТЈ1092 ва лоиҳаи «Таҳияи низомии рушди инфрасохтори рақамикунонии кишоварзӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2026-2030» РКД № 0126ТЈ01759 Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон иҷро гардида, робитаи бевосита дорад.

Мақсади таҳқиқот аз таҳияи асосҳои назариявӣ, методӣ ва тавсияҳои амалии мукамалгардонии низомии баҳисобгирии идоракунии дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар асоси истифодаи равиши экосистемавӣ бо таваҷҷуҳ ба баланд бардоштани самаранокии фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ, иборат мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои ноил шудан ба ҳадафи дар таҳқиқоти диссертатсионӣ гузошташуда баррасӣ ва ҳалли чунин вазифаҳои асосӣ мусоидат намуд:

- таҳқиқи асосҳои назариявии баҳисобгирии идоракунии, муайян намудани моҳияти иқтисодӣ ва нақши он дар идоракунии фаъолияти корхонаҳои комплекси агросаноатӣ;
- муайян намудани хусусиятҳои иқтисодӣ, соҳавӣ ва ташкилии фаъолияти корхонаҳои комплекси агросаноатӣ ва арзёбии таъсири онҳо ба ташкили низомии баҳисобгирии идоракунии;
- таҳқиқи таҷрибаи хориҷии ташкили баҳисобгирии идоракунии дар соҳаи агросаноатӣ ва муайян намудани имкониятҳои истифодаи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҳлили тамоюлҳои рушди комплекси агросаноатӣ ва муҳити ташаккули экосистемаи аграрӣ дар вилояти Хатлон;
- моделсозии таъсири омилҳои баҳисобгирии идоракунии ба самаранокии қарорҳои идоракунии ва асоснок намудани нишондиҳандаҳои арзёбии он;
- коркард ва пешниҳоди механизми мукамалгардонии баҳисобгирии идоракунии дар асоси марказҳои масъулият ва занҷираи арзиш дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ.

Объекти таҳқиқот фаъолияти баҳисобгирӣ ва идоракунии корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон мебошад, ки дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ фаъолият намуда, барои ташкили низомии самараноки таъминоти иттилоотии идоракунии, назорати истифодаи захираҳо ва қабули қарорҳои идоракунии замина фароҳам

меоранд.

Мавзуи таҳқиқот муносибатҳои иқтисодӣ, ташкилӣ ва иттилоотие мебошанд, ки дар раванди ташаккул, амалисозӣ ва мукамалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ ба вуҷуд меоянд.

Фарзияи таҳқиқот ба он асос меёбад, ки дақиқ намоиши асосҳои назариявӣ ва амалии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар асоси истифодаи равиши экосистемавӣ бо таваҷҷуҳ ба баланд бардоштани самаранокии фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ имконият дода, равиши муосир коркард шуда, талаботи роҳбарони субъектҳои хоҷагидориро бо иттилооти баҳисобгирӣ қонеъ мегардонад.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқотро асарҳои олимони хориҷӣ ва ватанӣ оид ба назарияи баҳисобгирии муҳосибӣ ва баҳисобгирии идоракунӣ, назарияи экосистемаҳои аграрӣ, идоракунӣ рақамӣ ва ташкили низомҳои иттилоотии идоракунӣ ташкил медиҳанд. Ҳангоми таҳияи диссертатсия инчунин санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, стратегияҳо ва барномаҳои давлатии рушди иқтисоди миллӣ, санадҳои байналмилалӣ танзимкунандаи баҳисобгирӣ ва аудит, инчунин маводи ташкилотҳои байналмилалӣ истифода гардидаанд.

Асосҳои методологии таҳқиқоти диссертатсиониро ба истифодаи равишҳои системавӣ, комплексӣ, институтсионалӣ ва экосистемавӣ таъя намуда, имконият медиҳад фаъолияти корхонаҳои комплекси агросаноатӣ, ҳамчун низоми ягонаи иқтисодӣ ва иттилоотӣ мавриди омӯзиш қарор дода шавад. Дар чараёни таҳқиқ усулҳои таҳлилу таркиб, муқоиса, гурӯҳбандӣ, мушоҳида, ҷамъбаст, таҳлили омӯрӣ, таҳлили иқтисодӣ, моделсозии иқтисодиёи риёзӣ, графикӣ ва усулҳои баҳодиҳии самаранокии қарорҳои идоракунӣ истифода шудаанд.

Сарчашмаи таҳқиқотро санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, стратегияҳо ва барномаҳои давлатии рушди иқтисодӣ ва кишоварзӣ, маълумоти омӯрии Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарраёсати Агентии омор дар вилояти Хатлон, Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳисоботи муҳосибӣ ва омӯрии корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон, инчунин маводи нашршудаи ташкилотҳои байналмилалӣ, натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ олимони хориҷӣ ва ватанӣ, мақолаҳои илмӣ, монографияҳо, маводи конференсияҳои илмӣ ва манбаъҳои дигари иттилоотӣ ташкил медиҳанд.

Дар чараёни таҳқиқ аз маълумоти ҳисоботии як қатор корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон истифода гардида, натиҷаҳои таҳлил, хулосаҳо ва пешниҳодҳои илмӣ дар асоси коркарди маълумоти воқеии фаъолияти онҳо таҳия шудаанд. Ҳангоми таҳияи диссертатсия аз мушоҳидаҳои бевоситаи муаллиф, натиҷаҳои таҳлилҳои муқоисавӣ ва ҳисобҳои иқтисодӣ нияз истифода шудааст.

Пойгоҳи таҳқиқоти диссертатсионӣ дар назди Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон дар давраи солҳои 2023-2026 анҷом дода шудааст.

Навгони илмӣ таҳқиқотии диссертатсионӣ аз асоснок намудани муқаррароти назариявӣ ва методии мукамалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар асоси истифодаи равиши экосистемавӣ бо таваҷҷуҳ ба коркарди тавсияҳои амалӣ ҷиҳати баланд бардоштани самаранокии фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ, иборат мебошад. Унусурҳои асосии навгони илмӣ, ки хусусияти махсусан муҳим доранд, аз инҳо иборатанд:

- равиши назариявӣю методии ташкили баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ такмил дода шудааст, ки фарқияти он дар ба ҳам пайвастании хусусиятҳои соҳавӣ, омилҳои ташкилӣ, иқтисодӣ, институтсионалӣ ва рақамӣ бо принципҳои ташкили баҳисобгирии идоракунӣ ифода меёбад.

- модели интегралӣ иқтисодӣ-риёзии баҳодиҳии самаранокии қарорҳои идоракунӣ таҳия шудааст, ки фарқияти он дар арзёбии ҳамзамони омилҳои дохилии баҳисобгирии идоракунӣ — рақамикунонӣ, буҷетгузорӣ, марказҳои масъулият, мониторинги хароҷот ва ҳисоботи идоракунӣ — бо омилҳои экосистемавӣ, аз ҷумла ҳамгирии иштирокчиёни занҷираи арзиш, суръати мубодилаи иттилоот ва устувории занҷираи арзиш мебошад.

- механизми ташкили баҳисобгирии идоракунӣ дар асоси ҳамгирии марказҳои масъулият ва занҷираи арзиш пешниҳод шудааст, ки фарқияти он дар фарогирии тамоми раванди ташаккули арзиш — аз таъминоти захираҳо ва истеҳсолот то коркард ва фурӯши маҳсулоти тайёр — ва пайвастании масъулият, хароҷот, натиҷа ва иттилооти идоракунӣ дар муҳити ягонаи экосистемаи аграрӣ мебошад.

- модели рақамии баҳисобгирии идоракунӣ ва харитаи роҳи татбиқи марҳилавии он таҳия шудааст, ки фарқияти он дар ҳамгиро намудани маълумоти муҳосибӣ, истеҳсолӣ, анборӣ, буҷетӣ ва идоракунӣ дар муҳити

ягонаи иттилоотӣ ва таъмин намудани мубодилаи маълумот байни корхона ва дигар иштирокчиёни экосистемаи аграрӣ ифода меёбад.

Нуқтаҳои асосии барои ҷимоя пешниҳодшудаи таҳқиқот:

1. Асоснок карда шудааст, ки ташкили баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ бояд бо дарназардошти хусусиятҳои соҳавӣ, ташкилӣ, иқтисодӣ, иттилоотӣ ва рақамии экосистемаи аграрӣ амалӣ гардида, ҳамчун низоми таъминоти иттилоотию таҳлилии қабули қарорҳои идоракунӣ ташаккул дода шавад.

2. Дар асоси арзёбии фаъолияти корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон мушкилоти асосии низоми амалкунандаи баҳисобгирии идоракунӣ муайян гардида, зарурати такмили баҳисобгирии хароҷот, буҷетгузорӣ, марказҳои масъулият ва ҳисоботи дохилии идоракунӣ асоснок карда шудааст.

3. Модели иқтисодию риёзии баҳодихии самаранокии қарорҳои идоракунӣ таҳия гардидааст, ки таъсири маҷмӯии омилҳои дохилии баҳисобгирии идоракунӣ ва омилҳои экосистемавиро ба назар гирифта, имкони моделсозии сценарияҳои гуногуни фаъолияти корхонаро фароҳам меорад.

4. Механизми мукамалгардонии баҳисобгирии идоракунӣ дар асоси ҳамгироии марказҳои масъулият, занҷираи арзиш ва технологияҳои рақамӣ пешниҳод гардида, харитаи роҳи марҳилавии татбиқи он дар корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон таҳия карда шудааст.

Аҳамияти назариявии тадқиқот дар он ифода меёбад, ки натиҷаҳои бадастомада тасаввуроти илмиро оид ба ташкили баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ такмил дода, асосҳои назариявӣ ва методии истифодаи равиши экосистемавӣ, марказҳои масъулият, занҷираи арзиш ва технологияҳои рақамиро дар ташкили низоми таъминоти иттилоотии идоракунӣ инкишоф медиҳанд. Хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда метавонанд барои рушди минбаъдаи таҳқиқоти илмӣ дар соҳаи баҳисобгирии муҳосибӣ ва баҳисобгирии идоракунӣ заминаи назариявӣ фароҳам оваранд.

Аҳамияти амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки тавсияҳо ва пешниҳодҳои таҳияшуда метавонанд ҳангоми такмили низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ, ташкили марказҳои масъулият, ҷорӣ намудани ҳисоботи дохилии идоракунӣ, истифодаи воситаҳои рақамикунонӣ ва баланд бардоштани

самаранокии идоракунии хароҷот истифода шаванд. Натиҷаҳои таҳқиқот барои роҳбарону мутахассисони корхонаҳои комплекси агросаноатӣ, мақомоти идоракунии давлатӣ, инчунин муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбӣ ҳангоми таҳияи барномаҳои таълимӣ, дастурҳои методӣ ва курсҳои тахассусии соҳаи баҳисобгирӣ ва аудит аҳамияти амалӣ доранд.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро бо истифодаи равишҳои муосири илмӣ таҳқиқот, таърифи дастовардҳои назарияи иқтисодӣ, баҳисобгирии муҳосибӣ ва баҳисобгирии идоракунӣ, истифодаи маҷмӯи усулҳои таҳлили иқтисодӣ, омӯриш ва иқтисодиёти риёзӣ, инчунин мутобиқати ҳулосаҳо ба ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот таъмин гардидааст. Ҳулосаҳо ва пешниҳодҳои илмӣ диссертатсия дар асоси таҳлили санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, омӯзиши корҳои илмӣ олимони хориҷӣ ва ватанӣ, маълумоти расмӣ мақомоти давлатӣ, ҳисоботи молиявӣ ва иттилооти воқеии фаъолияти як қатор корхонаҳои комплекси агросаноатии вилояти Хатлон таҳия шудаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот инчунин тавассути муҳокимаи онҳо дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ илмӣ-амалӣ, нашри мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва татбиқи тавсияҳои пешниҳодшуда дар фаъолияти баъзе корхонаҳои комплекси агросаноатӣ тасдиқ карда шудааст.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Дар тамоми марҳилаҳои иҷроии нақшаи кори илмӣ-таҳқиқотӣ, аз ҷумла, интихоби мавзӯ, асосноккунии мубрамияти он, муайян намудани ҳадаф ва вазифаҳо, масъалагузорӣ ва иҷроии вазифаҳо бо иштироки бевоситаи муаллиф анҷом дода шудааст.

Муаллиф дар коркарди пешниҳодҳои такмилдиҳии ташкили баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ ва тавсияҳои амалии оид ба рушди ташкили марказҳои масъулият, ҷорӣ намудани ҳисоботи дохилии идоракунӣ, истифодаи воситаҳои рақамикунонӣ ва баланд бардоштани самаранокии идоракунии хароҷот омӯхта, роҳҳо ва воситаҳои пешниҳоди онҳоро мукамал гардонид, натиҷаҳои таҳқиқотро дар шакли мақолаҳои илмӣ ба таърифи расонидааст.

Мавҷудияти санадҳои тасдиқкунандаи татбиқи натиҷаҳои илмӣ. Бархе аз муқаррароти амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ дар фаъолияти Сарраёсати кишоварзии вилояти Хатлон ҷиҳати пешниҳоди амалии ба роҳ мондани такмилдиҳии методикаи баҳисобгирии идоракунӣ аз рӯи марказҳои масъулият, таснифкунонии хароҷоти субъектҳои кишоварзӣ

вобаста ба он роҳандозӣ намудани ҳисоби вақеии арзиши аслии маҳсулот, хароҷоти музди меҳнат ва истифодаи сарфакоронаву самараноки захираҳои меҳнатӣ, моддию молиявӣ дар корхонаҳои кишоварзии вилоят татбиқ гардидааст, Санади оид ба татбиқи амалӣ №1 аз 13.02.2026, инчунин вобаста ба амали намудани асосҳои назариявӣ дар Коллеҷи информатика ва техникаи компютери шаҳри Душанбе ҳангоми тадрили фанҳои «Асосҳои аудит», «Аудит ва тафтишот», «Банақшагирӣ дар корхонаҳо», «Баҳисойгирӣ ва гузориш», «Баҳисобгирии муҳосибӣ», «Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит», «Баҳисобгирии фаъолияти хоҷагиҳо», «Иқтисоди рақамӣ» ва «Таҳлили фаъолияти хоҷагидорӣ истифода шуда истодаанд санад оид ба татбиқи натиҷаҳои илмӣ амалии диссертатсия №40 аз 18.02.2026 ва дар МДТ Коллеҷи махсусгардонидашудаи шаҳри Бохтар ҳангоми пешниҳоди методологияи баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит мукамалгардида, ҳамчун заминаи назариявӣ ба хоҷагиҳои кишоварзӣ пешниҳод ва истифода гардидааст Санад оид ба татбиқи натиҷаҳои илмӣ №4 аз 28.01.2026 (санадҳо ба хулоса замима карда мешаванд).

Натиҷаҳои асосии тадқиқоти диссертатсионӣ дар 8 мақолаи илмӣ муаллиф, аз ҷумла 3 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳо ва нашрияҳои тақризшавандаи ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба мавзӯи рисолаи диссертатсионӣ дар ҳаҷми умумии 2,56 ҷ.ч. муаллифӣ, баён гардидаанд, ки ба пурргӣ ба мазмуну мухтавои диссертатсия мувофиқат менамоянд.

Интишорот докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ аз рӯи мавзӯи диссертатсия:

а) дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- [1-М]. Маҳмадуллои Р.М. Ҷанбаҳои экологии баҳисобгирии муҳосибӣ дар комплекси агросаноатӣ [Матн] / Маҳмадуллои Р.М. // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. Душанбе – 2026, №1 (61). С. 88-96. [0,56 ҷ.ч. муаллиф];
- [2-М]. Маҳмадуллои Р.М. Механизмҳои иқтисодии истифодаи самараноки захираҳои замин дар хоҷагии кишлоки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мисоли вилояти Хатлон [Матн] / Маҳмадуллои Р.М. // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав (Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). Бохтар -2025, №1-3 (137). С.144-152. [0,56 ҷ.ч. муаллиф];
- [3-М]. Маҳмадуллои Р.М., Маҳмадизода Ф. Б. Таҳлили вазъияти кунунӣ ва тамоюлҳои рушди комплекси агросаноатии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Маҳмадуллои Р.М., Ф. Б. Маҳмадизода // Паёми Донишгоҳи

миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. Душанбе – 2025, № 11. С. 13-26. [0,43 ҷ.ч. муаллиф];

б) дар дигар нашрияҳо:

- [4-М]. Маҳмадуллои Р.М. Сиёсати баҳисобгирӣ, ҳамчун асоси танзимкунии меъёрии баҳисобгирии муҳосибӣ [Матн] / Маҳмадуллои Р.М. // Маводи конференсияи илмӣ - амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Проблемаҳои тағйирёбии иқлим ва таъсири онҳо ба муҳити зист: имкониятҳо ва роҳҳои ҳал» (ш. Душанбе, 28 ноябри соли 2025). С. 148-152. [0,31 ҷ.ч. муаллиф];
- [5-М]. Маҳмадуллои Р.М., Ҳайдаров Ф.С., Асоев А.Х. Омилҳои таъсиррасон ба самаранок истифодабарии заминҳои кишварзӣ [Матн] / Маҳмадуллои Р.М., Ф.С. Ҳайдаров, А.Х. Асоев // Маводи конференсияи илмӣ - илмӣ ҷумҳуриявӣ «Нақши олмиони ҷавон дар рушди илм, инноватсия ва технологияи кишоварзӣ», Баҳшида ба солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», ва даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» 2018-2028. Душанбе - 2024. С. 280-282. [0,06 ҷ.ч. муаллиф];
- [6-М]. Маҳмадуллои Р.М., Иброҳимов Т.Н. Роҳҳои паст намудани арзиши аслии маҳсулоти боғдорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Маҳмадуллои Р.М., Т.Н. Иброҳимов // Омилҳои таъсиррасон ба самаранок истифодабарии заминҳои кишварзӣ, Маводи конференсияи илмӣ - илмӣ ҷумҳуриявӣ «Саҳми олмиони ҷавон дар рушди илми кишоварзӣ ва татбиқи технологияи инноватсионӣ дар истеҳсолот», баҳшида ба амалигардонии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон ва эълон шудани соли 2025 «Соли рушди илми кишоварзӣ ва технологияи инноватсионӣ» Душанбе-2025. С. 353-355. [0,09 ҷ.ч. муаллиф];
- [7-М]. Маҳмадуллои Р.М., Юсуфзода Ҳ.Ф., Иброҳимов Т.Н. Государственное регулирование рынка, как механизм повышения экономической эффективности производства в сельском хозяйстве [Матн] / Маҳмадуллои Р.М., Ҳ.Ф. Юсуфзода, Т.Н. Иброҳимов // Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи ситемавии рушди кишоварзии АИКТ маводи конференсияи илмӣ амалӣ дар мавзӯи “Арзёбии бозори маҳсулоти боғу тоқпарварӣ ва дурнамои инкишофи он дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон”. Душанбе – 2021. “Эр-граф”. С. 174-179 [0,12 ҷ.ч. муаллиф];
- [8-М]. Маҳмадуллои Р.М. Мафҳум, моҳият ва нақши ҳособкунӣ дар

нишондиҳандаҳои иттилоотии иқтисодӣ [Матн] / Маҳмадуллои Р.М. // Маводи конференсияи илмию амалӣ дар мавзӯи “Арзёбии бозори маҳсулоти боғу тоқпарварӣ ва дурнамои инкишофи он дар минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон” Институти иқтисодӣ ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии АИКТ. Душанбе - 2021 “Эр-граф”. С. 53-59; [0,43 ҷ.ҷ. муаллиф];

Пас аз баромади Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ дар мавзӯи «Мукаммалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)», муқарризони ҳолис Пиризода Ҷ.С. доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, академики АИКТ, Аҳмедов Д.Ҳ. номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, Кабирзода Н.Ш. номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент, ҳулосаи роҳбари илмӣ доктор (PhD) Сайфиддинзода С.С., баромадкунандагон номзади илмҳои иқтисодӣ Шоазизова М.Д. ва номзади илмҳои иқтисодӣ Қурбонмуродова О.М. ҷаласаи васеъи шӯъбаҳо,

ҚАРОР ҚАБУЛ КАРД:

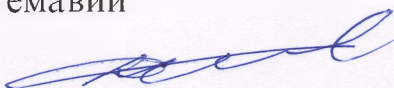
1. Диссертатсияи докторанти Институт Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ дар мавзӯи «Мукаммалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)» барои дарёфти дараҷаи доктори фалсафа PhD аз рӯи ихтисоси 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит (6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит) ба талаботи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба диссертатсияҳои доктор PhD аз рӯи ихтисос ҷавобгӯ буда, теъдод ва интишороти натиҷаҳои илмӣ ба муҳтавои диссертатсия мутобиқат менамояд.

2. Диссертатсияи докторанти Институт Маҳмадуллои Раҳмони Маҳмадалӣ дар мавзӯи «Мукаммалгардонии низоми баҳисобгирии идоракунӣ дар корхонаҳои комплекси агросаноатӣ дар шароити ташаккули экосистемаи аграрӣ (дар мисоли корхонаҳои вилояти Хатлон)» барои дарёфти дараҷаи доктори фалсафа PhD аз рӯи ихтисоси 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит (6D050801 – Баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит) бо дарназардошти бартараф намудани баъзе камбудии ошкоргардида ба шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-100 назди Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон барои ҳимояи расмӣ тавсия дода мешавад.

Қарор дар ҷаласаи васеъи шуъбаҳои Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии рушди кишоварзии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон аз «20» феввали соли 2026, №1/1 қабул гардидааст.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: 31 нафар. Бе ҳуқуқи овоздиҳӣ - 6 нафар. Натиҷаҳои овоздиҳии кушод: Тарафдор 25- нафар, Зид - нест, Бетараф - нест. Яқдилона қабул гардид.

Раисикунанда, д.и.и., профессор,
академики АИКТ директори Институти
иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии
рушди кишоварзии АИКТ



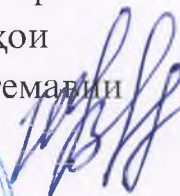
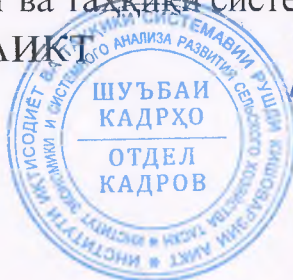
Пиризода Ҷ.С

Котиби ҷаласа, котиби илмӣ
Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи
системавии рушди кишоварзии АИКТ



Файзов Н.Б.

Имзоҳои Пиризода Ҷ.С. ва Файзов Н.Б.-ро
тасдиқ мекунам: Нозирӣ шуъбаи кадрҳои
Институти иқтисодиёт ва таҳқиқи системавии
рушди кишоварзии АИКТ



Икромова М.Қ.